

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1997-1998

---

17 MAART 1998

Wetsontwerp houdende instemming met het Verdrag van de Verenigde Naties inzake het recht van de zee, gedaan te Montego Bay op 10 december 1982 en de Overeenkomst inzake de tenuitvoerlegging van deel XI van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake het recht van de zee van 10 december 1982, gedaan te New York op 28 juli 1994

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE
BUITENLANDSE AANGELEGENHEDEN
UITGEBRACHT
DOOR MEVROUW **THIJS**

I. INLEIDENDE UITEENZETTING VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Het Verdrag van de Verenigde Naties inzake het recht van de zee van 10 december 1982, is een groots opgevat verdrag. Het heeft tot doel alle aspecten van

---

Aan de werkzaamheden van de commissie hebben deelgenomen :

1. Vaste leden : de heren Vautmans, voorzitter; Bourgeois, Ceder, Destexhe, Devolder, Hostekint, mevrouw Lizin, de heer Mahoux, mevrouw Mayence-Goossens, de heer Nothomb, mevrouw Sémer, de heer Staes, de dames Willame-Boonen en Thijs, rapporteur.
2. Plaatsvervanger : de heer Hatry.
3. Andere senator : de heer Jonckheer.

Zie :

Gedr. St. van de Senaat :

1-796 - 1997/1998 :

Nr. 1 : Wetsontwerp.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1997-1998

---

17 MARS 1998

Projet de loi portant assentiment à la Convention des Nations Unies sur le droit de la mer, faite à Montego Bay le 10 décembre 1982 et l'Accord relatif à l'application de la partie XI de la Convention des Nations Unies sur le droit de la mer du 10 décembre 1982, fait à New York le 28 juillet 1994

RAPPORT

FAIT AU NOM
DE LA COMMISSION
DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES
PAR MME **THIJS**

I. EXPOSÉ INTRODUCTIF DU MINISTRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES

La Convention des Nations unies sur le droit de la mer du 10 décembre 1982 est un traité ambitieux. Elle entend réglementer tous les aspects du droit de la mer

---

Ont participé aux travaux de la commission :

1. Membres effectifs : MM. Vautmans, président; Bourgeois, Ceder, Destexhe, Devolder, Hostekint, Mme Lizin, M. Mahoux, Mme Mayence-Goossens, M. Nothomb, Mme Sémer, M. Staes, Mmes Willame-Boonen et Thijs, rapporteuse.
2. Membre suppléant : M. Hatry
3. Autre sénateur : M. Jonckheer.

Voir :

Document du Sénat :

1-796 - 1997/1998 :

N° 1 : Projet de loi.

het zeerecht (visserij, scheepvaart, afbakening en sta-
tuut van zeegebieden, bescherming van het milieu,
beslechting van geschillen, uitoefening van rechts-
macht, ...) te regelen. Het zal in de plaats treden van
de in de Verdragen van Genève van 1958 vastgestelde
regeling.

Alle Staten erkennen de waarde van dit verdrag,
met uitzondering evenwel van Deel XI, dat de exploi-
tatie van de minerale rijkdommen (metaalknollen) in
de zeebodem regelt voorbij de grenzen van de natio-
nale rechtsmacht van de Staten. Dit «Gebied» werd
uitgeroepen tot «gemeenschappelijk erfgoed van de
menschheid». Volgens deze regeling wordt het beheer
van de exploitatie van het «Gebied» opgedragen aan
een nieuwe internationale organisatie (de «Internat-
ionale Zeebodemautoriteit»). Dit stuitte op het ver-
zet van de industrielanden, die van oordeel waren dat
dit te weinig ruimte liet voor het particulier initiatief.

Om die redenen heeft België, bij de ondertekening
van het Verdrag inzake het recht van de zee van
5 december 1984, een verklaring afgelegd waarin de
bekrachtiging van het verdrag verbonden wordt aan
de voorwaarde dat Deel XI zou worden herzien. Wij
zijn daarbij op dezelfde wijze tewerkgegaan als de EU
en de overgrote meerderheid van de industrielanden.

Sedertdien is het economische belang van de
exploitatie van metaalknollen van de diepzeebodem
aanzienlijk verminderd als gevolg van de daling van
de grondstoffenprijzen. De regeling waarin Deel XI
voorzag, bleek dan ook nodeloos log en duur.

Om een aanpassing van Deel XI mogelijk te
maken, daarbij rekening houdend met de bezwaren
van de industrielanden en met de huidige economi-
sche vooruitzichten, is een Overeenkomst inzake de
tenuitvoerlegging van Deel XI van het Verdrag geslo-
ten en op 28 juli 1994 voor ondertekening openge-
steld. Volgens deze Overeenkomst is geen omslachtig
institutioneel apparaat nodig, aangezien de zeebo-
dem-exploitatie pas over vijftien of twintig jaar moge-
lijk zal zijn.

De Overeenkomst inzake de tenuitvoerlegging van
Deel XI van het Verdrag van de Verenigde Naties
inzake het recht van de zee van 10 december 1982
werd op 29 juli 1994 door België ondertekend. Ook de
overige Lid-Staten van de Europese Unie en de EEG
hebben de overeenkomst ondertekend.

Dat verklaart dus waarom een verdrag dat al in
1982 is ondertekend, pas 16 jaar later aan de Senaat
wordt voorgelegd.

Het is een gemengd verdrag: de gewesten moeten
het bekrachtigen, maar niet de gemeenschappen.

(pêche, navigation, délimitation et statut des espaces
maritimes, protection de l'environnement, règlement
de différends, exercice de la juridiction, ...). Elle est
destinée à se substituer au régime prévu par les
Conventions de Genève de 1958.

Tous les États reconnaissent la valeur de cette
convention... une exception: la partie XI de la
Convention qui règle l'exploitation des ressources
minérales (modules polymétalliques) que recèlent les
fonds marins au-delà des limites de la juridiction
nationale des États. Cette «Zone» était déclarée
«patrimoine commun de l'humanité». Le régime mis
en œuvre confie la gestion de l'exploitation de la
«Zone» à une nouvelle organisation internationale
(l'«Autorité internationale des fonds marins»). Ceci
suscita l'opposition des pays industrialisés qui consi-
déraient que ce régime laissait trop peu de place à
l'initiative privée.

Pour ces motifs, la Belgique a signé la Convention
sur le droit de la mer le 5 décembre 1984 tout en
formulant une déclaration par laquelle elle condition-
nait sa ratification à une révision de la partie XI. En
cela, nous avons procédé de la même façon que la
C.E. et la majeure partie des pays industrialisés.

Depuis lors, l'intérêt économique que représente
l'exploitation des modules polymétalliques des
grands fonds marins a fortement baissé en raison de
l'évolution des cours des matières premières. Le
régime instauré par la partie XI s'avérait dès lors
lourd et coûteux.

Afin de permettre une adaptation de la partie XI
qui tient compte des difficultés exprimées par les
pays industrialisés et des perspectives économiques
actuelles, un accord relatif à l'application de la partie
XI de la Convention a été conclu et ouvert à la signa-
ture le 28 juillet 1994. Selon les clauses de cet accord, il
n'y a pas lieu de mettre en place un appareil institu-
tionnel complexe alors que l'exploitation des fonds
marins ne deviendra une réalité que dans quinze ou
vingt ans.

L'Accord relatif à l'application de la partie XI de la
Convention des Nations unies sur le droit de la mer du
10 décembre 1982 a été signé par la Belgique le
29 juillet 1994. Il a également été signé par tous les
autres États membres de l'Union européenne et par la
C.E.E.

Voilà pourquoi un traité signé en 1982 n'est soumis
au Sénat que 16 ans après.

Il s'agit d'un traité mixte, que les régions doivent
ratifier, mais pas les communautés.

II. BESPREKING

Een lid merkt op dat 17 landen, waaronder 6 stichtende landen van de Europese Unie, zich bij de ondertekening van het verdrag hebben onthouden. Europa was van plan een definitie te geven van de exclusieve economische exploitatiezone en van de problemen met betrekking tot de grens van twaalf zeemijl alvorens het verdrag te bekrachtigen. De Europese landen hebben zich uitsluitend om die reden onthouden. De landen die zich onthouden hebben en de landen die tegen hebben gestemd, vreesden dat zij zouden worden afgesneden van de toegang tot de zee. Dit verdrag heeft dus tot meer betwistingen geleid dan men zou denken.

Dit verdrag betekent een radicale wijziging van de gewoonten met betrekking tot de verdeling van de zee. Vergeleken met vroeger gaat het om een nationalisering van de zeeën. Spreker is er niet van overtuigd dat dit positief is. Nationalistische tendensen zijn blijkbaar niet ideaal voor de industrielanden.

Een ander lid stelt zich vragen bij de aansprakelijkheid zoals besproken onder deel XII en meer bepaald de bescherming en het behoud van het mariene milieu. Het leggen van kabels voor onder andere hoogspanning en telefoon op de diepzeebodem hebben voor gevolg gehad dat door het effect van electrolyse belangrijke vervuiling ontstaan is op plaatsen waar deze kabels reeds gelegd zijn. De negatieve gevolgen voor het mariene milieu kunnen zich uitstrekken tot over een afstand van 200 kilometer. Wat werd er terzake op het vlak van de aansprakelijkheids reeds geregeld binnen het kader van het voorliggend verdrag en is deze regelgeving toereikend?

Een lid wenst te weten of artikel 99 betreffende het verbod op slavenhandel eveneens betrekking heeft op de problematiek van de bootvluchtelingen. Zo niet, wordt de problematiek van de bootvluchtelingen ergens anders in het verdrag besproken?

Artikel 116 van dit verdrag betreft het recht op vissen in volle zee. De spreker wenst te weten welke maatregelen België mogelijk kan nemen binnen het kader van dit verdrag tegenover Frankrijk om de huidige problemen tussen Belgische en Franse vissers op te lossen.

Een lid wil weten of het probleem betreffende de overschrijding van de grenzen door dit verdrag geregeld wordt.

Een ander lid merkt op dat artikel 79, voor wat betreft de verwijzing naar de milieuconsequenties, het expliciet heeft over pijpleidingen en niet over kabels. Worden eventuele problemen met kabels gedekt door de termen van dit verdrag?

II. DISCUSSION

Un membre note que 17 pays, dont 6 pays fondateurs de l'Union européenne, se sont abstenus lors de la signature de la convention. L'Europe avait l'intention de définir la zone exclusive d'exploitation économique ainsi que les problèmes concernant la limite des 12 milles marins avant de ratifier le traité. Les pays européens se sont abstenus uniquement pour ce motif-là. Les pays qui se sont abstenus ainsi que les pays qui ont voté contre craignaient d'être coupés de l'accès à la mer. Ce traité a donc donné lieu à plus de controverses qu'il n'y paraît.

Ce traité constitue un changement radical des habitudes concernant le partage de la mer. Il s'agit d'une nationalisation des mers par rapport à la situation antérieure. L'orateur n'est pas convaincu que cette évolution puisse être positive. Le souffle nationaliste n'est probablement pas l'idéal pour les pays industrialisés.

Un autre membre se pose des questions à propos de la responsabilité telle qu'elle est évoquée dans la partie XII et plus particulièrement en ce qui concerne la protection et la préservation du milieu marin. La pose de câbles, notamment des câbles à haute tension et des câbles téléphoniques, sur les fonds marins a provoqué, en raison de l'effet d'électrolyse, une pollution importante aux endroits où ces câbles ont déjà été posés. Les effets négatifs pour le milieu marin peuvent se faire sentir sur une distance de 200 kilomètres. Quelles règles la convention à l'examen prévoit-elle en la matière sur le plan de la responsabilité et sont-elles suffisantes?

Un membre souhaite savoir si l'article 99, qui interdit le transport d'esclaves, concerne également le problème des réfugiés de la mer. Sinon, aborde-t-on ce problème ailleurs dans la convention?

L'article 116 de la convention à l'examen concerne le droit de pêche en haute mer. L'intervenant souhaite savoir quelles mesures la Belgique peut prendre à l'égard de la France, dans le cadre de la convention, pour résoudre les problèmes actuels entre pêcheurs belges et français.

Un membre aimerait savoir si le problème concernant le dépassement des frontières est réglé par cette convention.

Un autre membre fait remarquer qu'en ce qui concerne la référence aux effets sur l'environnement, l'article 79 mentionne explicitement les pipelines, mais pas les câbles. Les éventuels problèmes de câbles sont-ils couverts par les termes de la présente convention?

Antwoorden van de minister

Er zijn inderdaad enkele onthoudingen geweest bij de goedkeuring van het verdrag in 1982, maar de situatie is erop vooruitgegaan sedert de overeenkomst van 1994 tot wijziging van deel XI, dat de bekrachtiging van het verdrag een tiental jaren verhinderd heeft.

Het verdrag bekrachtigt de toeëigening van een gedeelte van de volle zee door de uitbreiding van 12 zeemijl tot 200 zeemijl, maar de scheepvaartrechten blijven door het verdrag gewaarborgd. De vrijwaring van de vrije scheepvaart was voor verschillende landen, waaronder België, een van de belangrijke punten. De vrije scheepvaart blijft ook gewaarborgd in de exclusieve economische zone boven het continentale plat, buiten de 12 zeemijl.

Het verdrag treft ook een regeling voor de problemen in verband met pijpleidingen en kabels. De vrijheid om kabels te trekken blijft gewaarborgd door artikel 79 voor de ruimte buiten de territoriale zee, onder bepaalde voorwaarden. In de territoriale zeeën blijft binnen de 12 zeemijl een vergunning vereist. Deel XII van het verdrag beoogt de bescherming van het mariene milieu. Dat gedeelte maakt het de kuststaat mogelijk maatregelen te nemen.

Het verdrag richt twee instellingen op: de Internationale Zeebodemautoriteit en het Internationale Hof voor het recht van de zee.

De artikelen 99 en 100 betreffende de slaven en de piraten zijn voorbeelden van het gewoonterecht, die een uitzondering vormen op de exclusieve rechtsmacht van de vlaggenstaat. De verwijzing naar het gewoonterecht legt de grenzen vast waarbinnen men zich op dit artikel juridisch kan beroepen voor de problematiek van de illegale immigratie.

De eventuele geschillen worden geregeld in deel XV van het verdrag. Het is uitzonderlijk dat zo'n groot gedeelte van een verdrag betrekking heeft op het verplicht voorleggen van geschillen aan een internationale rechtsmacht. Twee beginselen liggen aan de basis van de regeling: enerzijds een grote soepelheid en de vrijheid voor de Staten om de wijze van regeling van de geschillen te kiezen en anderzijds de verplichte procedures voor het regelen van de geschillen.

Er staan vier forums ter beschikking voor de regeling van de geschillen tussen Staten: het Internationaal Hof voor het recht van de zee, het Internationaal Gerechtshof in Den Haag, een bijzonder scheidsgerecht en een gewoon scheidsgerecht. Kiezen de Staten niet dezelfde procedure, dan is arbitrage verplicht.

De afbakening van het continentale plat met onze buurlanden is bijna voltooid.

Réponses du ministre

Il y a eu en effet quelques abstentions lors de l'acceptation de la convention en 1982 mais, depuis la conclusion de l'accord de 1994 qui amende la partie XI, qui a empêché la ratification de la convention pendant une dizaine d'années, la situation a évolué positivement.

La convention consacre une appropriation d'une partie de la haute mer en passant de 12 milles marins à 200 milles marins, mais les droits de navigation restent toujours garantis par le traité. La sauvegarde de la liberté de navigation a été un des points importants pour plusieurs pays, dont la Belgique. La liberté de navigation reste également assurée dans la zone économique exclusive au-dessus du plateau continental, au-delà des 12 milles marins.

La convention se prononce sur les problèmes concernant les pipelines et les câbles. La liberté de pose de câbles reste garantie par l'article 79 en ce qui concerne les espaces au-delà de la mer territoriale, néanmoins sous certaines garanties. Dans les mers territoriales, dans la limite des 12 milles marins, une autorisation reste nécessaire. La partie XII de la convention envisage la protection de l'environnement marin. Cette partie permet à l'État côtier de prendre des mesures.

Les organisations mises en place par la convention se limitent à deux: l'Autorité internationale des fonds marins et le Tribunal du droit de la mer.

Les articles 99 et 100 concernant les esclaves et les pirates sont des exemples du droit coutumier qui représentent les exceptions à la juridiction exclusive de l'État du pavillon. La référence à la coutume trace les limites du recours à cet article sur le plan juridique en ce qui concerne la problématique des immigrations illégales.

Les conflits éventuels sont réglés par la partie XV de la convention. Il est exceptionnel de voir une partie aussi développée dans un traité en ce qui concerne la soumission obligatoire de différends à une juridiction internationale. Il se base sur deux principes: une grande souplesse, une liberté des États quant au choix du mode de règlement de différends et les règles obligatoires de différends.

Quatre forums sont disponibles pour le règlement de différends entre États: le Tribunal international du droit de la mer, la Cour internationale de justice à La Haye, un arbitrage spécial ou un arbitrage. Si les États ne choisissent pas la même procédure, l'arbitrage sera obligatoire.

La délimitation du plateau continental avec nos différents voisins est pratiquement achevée.

III. STEMMING

De artikelen, als het wetsontwerp in zijn geheel, worden éénparig aangenomen door de acht aanwezige leden.

Dit verslag is goedgekeurd bij eenparigheid van de 9 aanwezige leden.

De Rapporteur,

Erika THIJS.

De Voorzitter,

Valère VAUTMANS.

III. VOTE

Les articles ainsi que l'ensemble du projet de loi ont été adoptés à l'unanimité des 8 membres présents.

Le présent rapport a été approuvé à l'unanimité des 9 membres présents.

La Rapporteuse,

Erika THIJS.

Le Président,

Valère VAUTMANS.